

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 15 oktober 2013
Betreft Aanvulling op de nota 'In het belang van Nederland'

Onze referentie

BS2013031445

*Bij beantwoording datum,
onze referentie en betreft
vermelden.*

Inleiding

De begrotingsafspraken 2014 die op 11 oktober jongstleden zijn gepresenteerd (Kamerstuk 33 750, nr. 19), bevatten goed nieuws voor Defensie. Voor het eerst sinds lange tijd komen er extra middelen beschikbaar, in totaal € 115 miljoen structureel vanaf 2015. Ik ben daar dankbaar voor.

In deze brief schets ik de gevolgen van de begrotingsafspraken voor Defensie, in het bijzonder voor de maatregelen die ik in de nota 'In het belang van Nederland' (Kamerstuk 33 763 nr. 1 van 17 september 2013, in deze brief verder aangeduid als de nota) heb aangekondigd. Deze brief vormt dan ook een aanvulling op die nota. Ook ga ik in op de gevolgen voor het vastgoed. Daarmee voldoe ik aan het verzoek van de vaste commissie voor Defensie (kenmerk 2013Z19728/2013D40752 van 15 oktober 2013).

De extra middelen voor Defensie bestaan uit een intensivering van € 25 miljoen voor regionale werkgelegenheid en een intensivering van € 90 miljoen voor Defensie.

Algemeen

De begrotingsafspraken doen niet af aan de analyse en de richtinggevende keuzes zoals uiteengezet in de nota. In een onzekere wereld kiest het kabinet voor een operationeel en financieel duurzame krijgsmacht, gericht op (internationale) samenwerking. Een krijgsmacht die, zowel in nationaal als in internationaal verband, kwalitatief hoogwaardige bijdragen kan leveren in uiteenlopende situaties. Dit alles in het belang van onze vrijheid, veiligheid en welvaart.

De extra middelen uit de begrotingsafspraken beperken de financiële problematiek die Defensie moet oplossen en stellen mij in staat een aantal pijnlijke maatregelen te mitigeren dan wel terug te draaien. Hierbij hebben we vooral gekeken naar de maatregelen die gevolgen hadden voor de operationele capaciteit én het personeel van de krijgsmacht. In overeenstemming met de

nieuwe begrotingsafspraken speelt ook het behoud van werkgelegenheid, vooral in krimpregio's, een belangrijke rol.

De bijlage bevat een overzicht van de maatregelen die ook na de afspraken van 11 oktober jongstleden resteren.

Intensivering regionale werkgelegenheid

Een van de intensiveringen in de begrotingsafspraken betreft € 50 miljoen voor regionale werkgelegenheid vanaf 2015. De helft hiervan, € 25 miljoen, komt ten goede aan Defensie. Dit bedrag wordt conform de begrotingsafspraken ingezet om de Johan Willem Frisokazerne in Assen open te houden en 45 Pantserinfanteriebataljon te behouden.

Behoud Johan Willem Frisokazerne in Assen

Voor Assen worden alle maatregelen ongedaan gemaakt. 13 Infanteriebataljon, dat deel uitmaakt van 11 Luchtmobiele Brigade, hoeft niet te verhuizen naar Havelte en blijft in Assen gehuisvest, evenals de andere eenheden die in deze kazerne gevestigd zijn. Hiermee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het behoud van werkgelegenheid in Drenthe.

Behoud 45 Pantserinfanteriebataljon

Met het behoud van 45 Pantserinfanteriebataljon wordt een van de zwaarste ingrepen teruggedraaid. Dit komt de operationele capaciteit en regionale werkgelegenheid ten goede. Het bataljon is thans gehuisvest in Ermelo, maar zal volgens het eerder aan de Kamer voorgelegde Herbeleggingsplan Vastgoed Defensie (fase 1, Kamerstuk 32 733 nr. 47 van 27 oktober 2011) worden verplaatst naar Havelte. Op deze manier wordt voorkomen dat in Havelte de 700 beoogde arbeidsplaatsen alsnog verloren gaan. Een extra bijdrage aan de werkgelegenheid in Drenthe dus. Dit gaat niet ten koste van de werkgelegenheid in Ermelo. Hier wordt de vrijgekomen ruimte gevuld door het Instituut Defensie Geneeskundige Opleidingen (IDGO) en de Koninklijke Militaire School (KMS). Dit betreft in totaal 700 tot 1000 mensen (staf en leerlingen) meer dan in de huidige situatie. De gemeente Ermelo en Defensie zijn in goed overleg tot deze keuze gekomen, onder meer vanwege de beschikbare ruimte in Ermelo en de kosten die in Ermelo en Havelte al voor de verhuizing van de eenheden zijn gemaakt. Hiermee komt in Ermelo het zwaartepunt te liggen op opleidingen en geneeskundige eenheden, terwijl in Havelte het grootste gedeelte van 43 Gemechaniseerde Brigade wordt geconcentreerd.

Omvorming 13 Gemechaniseerde Brigade naar gemotoriseerde brigade

Het bedrag van € 25 miljoen is op zichzelf niet voldoende om (naast het openhouden van de kazerne in Assen) het 45 Pantserinfanteriebataljon te behouden. Dit is wel mogelijk in combinatie met een flankerende maatregel, namelijk de omvorming van 13 Gemechaniseerde Brigade in Oirschot tot een gemotoriseerde brigade. Dit betekent dat de daar aanwezige CV90's worden vervangen door een combinatie van bij Defensie aanwezige dan wel instromende wielvoertuigen (Bushmaster, Mercedes-Benz, Fennek en Boxer). De desbetreffende CV90's kunnen vervolgens worden afgestoten. Dit levert een aanzienlijke structurele besparing op.

In de nieuwe opzet zal de operationele kern van het Commando Landstrijdkrachten (CLAS) bestaan uit drie unieke capaciteiten, waarmee in alle

inzetscenario's een bijdrage kan worden geleverd: een luchtmobiele brigade in het oosten (met drie bataljons in Schaarsbergen en Assen), een gemechaniseerde brigade in het noorden (met twee bataljons in Havelte) en een gemotoriseerde brigade in het zuiden (met twee bataljons in Oirschot). De luchtmobiele brigade blijft een belangrijke *initial entry* capaciteit van de landstrijdkrachten, al dan niet samen met het Korps Commandotroepen. De wijze waarop deze samenwerking verder gestalte krijgt, zal verder worden uitgewerkt. Daarbij zal specifiek gekeken worden naar het derde luchtmobiele bataljon dat nu alleen nog de basisopleiding *Air Assault* krijgt en niet langer gemotoriseerd wordt. Deze opzet resulteert in een verbetering van de operationele duurzaamheid en biedt meer mogelijkheden voor samenwerking met België en Duitsland.

Intensivering Defensie

De intensivering voor Defensie in de begrotingsafspraken bedraagt € 50 miljoen voor 2014, oplopend tot € 90 miljoen vanaf 2015. Een deel van deze middelen dient echter om het niet volledig uitkeren van de prijscompensatie in 2014 op te vangen (zie voetnoot bij tabel in bijlage van Kamerstuk 33 750, nr. 23 van 16 oktober 2013). Volgens de huidige raming zal hiervan € 49 miljoen niet aan Defensie worden uitgekeerd en daarom reserveer ik hiervoor een even groot bedrag van de intensivering. De resterende € 41 miljoen wil ik gebruiken om maatregelen in het operationele domein te verzachten dan wel terug te draaien. Dit heeft in alle gevallen positieve effecten voor de (regionale) werkgelegenheid.

Vliegbasis Leeuwarden

De maatregel om de vliegbasis Leeuwarden om te vormen van *Main Operating Base* (MOB) naar een kleinere *Deployable Operating Base* (DOB) komt te vervallen. Op de eerste plaats wordt, door het handhaven van onderhoudscapaciteit, het voortzettingsvermogen van de F-16 jachtvliegtuigen verbeterd. Ook stelt het CLSK beter in staat om een beheerste transitie naar de invoering van twee nieuwe wapensystemen (F-35 en MALE UAV) mogelijk te maken, zonder dat dit ten koste gaat van het voortzettingsvermogen van de CLSK-wapensystemen. Bovendien wordt er op deze manier bijgedragen aan het behoud van arbeidsplaatsen in een kwetsbare regio.

Verder voorkomt het terugdraaien van deze maatregel een stapeling van reorganisaties. De omvorming naar DOB zou namelijk beginnen terwijl de lopende reorganisatie, ten gevolge van de beleidsbrief 2011, net is voltooid. Na de omvorming tot DOB zouden vervolgreorganisaties zich aandienen in verband met de vervanging van de F-16 door de F-35 en de invoering van de MALE UAV. Door deze maatregel terug te draaien wordt er - ook voor het betrokken personeel - rust gecreëerd.

Het terugdraaien van de maatregel heeft overigens geen gevolgen voor het exploitatiebudget van de F-35. Het exploitatiebudget blijft ook gedurende de transitie maximaal € 270 miljoen, zoals in de nota is gemeld. Op de verdere planning van de invoering van de F-35 zal ik ingaan in het DMP-D-document Vervanging F-16 dat ik begin 2015 naar de Kamer zal sturen.

Joint Support Ship

Zoals gemeld in de nota is de belangrijkste reden voor het niet in dienst nemen van het *Joint Support Ship* (JSS) het goddeels vervallen van twee van de drie pijlers onder dit concept: het vervoer van zware wapens (de gevechtstanks zijn

afgestoten) en het ondersteunen van landoperaties vanuit zee met Chinook-helikopters (vraagdemping helikoptervliegers).

Die argumentatie geldt vooral in nationaal perspectief. Sinds het verschijnen van de nota op 17 september jl. is gebleken dat er internationaal, en meer dan verwacht, belangstelling bestaat voor medegebruik van het JSS. Ik wil om die reden de mogelijkheden, om het JSS samen met andere landen te gebruiken, nader onderzoeken. In Navo en EU-verband vormt dit schip immers een nichecapaciteit. In een recent overleg met de vaste commissie voor Defensie is dit ook aan de orde gekomen. Deze benadering sluit naadloos aan bij het streven naar verdieping van internationale samenwerking, een van de centrale thema's in de nota.

Een en ander impliceert dat het JSS in dienst zal worden gesteld. In eerste instantie voor de maritieme bevoorradingfunctie (de derde pijler) en met een gereduceerde bemanning. Voor eind 2015 zal ik duidelijkheid bieden over de mogelijkheden van gezamenlijk gebruik en de daarvoor noodzakelijke internationale partner(s). In samenhang hiermee kan het huidige bevoorradingsschip Zr.Ms. Amsterdam alsnog, dus na de ingebruikname van het JSS, uit dienst worden gesteld en gereed worden gemaakt voor afstoting.

Marinierscompagnie Aruba

Mede op grond van de ervaringen op Curaçao met het rouleren van compagnieën vanuit Nederland, is in de nota besloten dit principe ook op Aruba toe te passen. Het rouleren van compagnieën vanuit Nederland betekent echter wel een aanzienlijke beslaglegging op de beschikbare capaciteit. In Nederland zelf is een compagnie bezig met de voorbereiding op een periode op Aruba, terwijl een derde compagnie net terug is van Aruba en niet direct voor andere taken inzetbaar is. De extra middelen uit het begrotingsakkoord maken het mogelijk deze maatregel terug te draaien. Dit vermindert het beslag op de overige eenheden die de roulatievariant met zich mee zou brengen. Op deze manier blijven de bataljons in Nederland intact. Dit komt de inzetbaarheid in operaties ten goede.

Helikoptercapaciteit

De komende jaren zal er extra worden geïnvesteerd in een simulator voor de Chinook-helikopter. Deze simulator wordt gebruikt om vliegend en technisch personeel op te leiden, te kwalificeren en gekwalificeerd te houden. Het gebruik van deze simulatoren heeft een direct positief effect op de operationele beschikbaarheid van de Chinook, hetgeen de getraindheid en inzetbaarheid van andere eenheden weer ten goede komt.

Gevolgen

Operationele gevolgen

De inzetbaarheidsdoelstellingen van de krijgsmacht, zoals opgenomen in de nota, blijven na deze heroverweging ongewijzigd van kracht. Wel neemt het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht in algemene zin toe en kan een internationale nichecapaciteit, het JSS, worden behouden. De balans tussen gevechtseenheden en ondersteunende eenheden wordt verder verbeterd door gericht de personele capaciteit van beide te versterken. Dit komt de operationele capaciteit en werkgelegenheid ten goede. Bovendien wordt de bedrijfsvoering van het CLSK, tijdens een zeer uitdagende transitieperiode naar de F-35 en de MALE UAV, meer beheerst.

Personele gevolgen

Door de heroverweging die in deze brief is uiteengezet, neemt het eerder voorziene verlies aan arbeidsplaatsen met ongeveer 1.400 af, van ongeveer 2.400 (zie Kamerbrief 33 763, nr. 3 van 17 september 2013) naar ongeveer 1.000. De exacte personele gevolgen worden momenteel nog uitgewerkt, maar naar verwachting zal het aantal medewerkers dat extern bemiddeld moet worden, substantieel afnemen ten opzichte van de eerder genoemde 700 tot 900. Dit staat los van de overtolligheid ten gevolge van de maatregelen uit de beleidsbrief 2011, waarop de begrotingsafspraken verder geen invloed hebben.

De begrotingsafspraken van 11 oktober jongstleden stellen mij in staat de huidige regeling voor de compensatie van de WUL te continueren. Daarmee wordt tevens mogelijk een aantal maatregelen uit de nota te verzachten dan wel terug te draaien. Het behoud van werkgelegenheid is in dezen een belangrijk uitgangspunt geweest.

Gevolgen voor vastgoed

Van de vijf belangrijkste vastgoedmaatregelen in de nota (sluiten Assen, sluiten Rotterdam, sluiten Texel, sluiten Nieuw Milligen, stringenter toepassen van normen), kan nu de sluiting van Assen worden teruggedraaid. De overige vier maatregelen blijven in stand.

Financiële gevolgen

Van de € 115 miljoen aan extra middelen die aan de defensiebegroting worden toegevoegd vanaf 2015, reserveert Defensie zoals gezegd structureel € 49 miljoen om het deel van de prijsbijstelling dat niet wordt uitgekeerd in 2014 op te vangen. De resterende € 66 miljoen wordt ingezet om de financiële problematiek te verminderen en maatregelen uit de nota te mitigeren. De financiële problematiek neemt hierdoor af, van € 348 miljoen tot € 282 miljoen. De maatregelen uit de nota die wel in stand blijven, zijn voldoende om deze resterende problematiek structureel op te lossen (zie bijlage). Er is daarmee onverminderd sprake van een financieel duurzame oplossing.

In het voorjaar van 2014 wordt volgens de begrotingsafspraken vooralsnog € 50 miljoen aan de defensiebegroting toegevoegd. Hiermee zal naar verwachting het effect van het niet volledig uitkeren van de prijscompensatie kunnen worden opgevangen. Voor het uitvoeren van de maatregelen die in deze brief worden genoemd, zullen direct al stappen moeten worden gezet en die stappen zullen ook voor een deel in 2014 budgettaire consequenties hebben. Ik zie momenteel in

overleg met de minister van Financiën hoe dit kan worden ingepast in de defensiebegroting. De Kamer ontvangt voor de begrotingsbehandeling een nota van wijziging.

Er is, ten slotte, nog sprake van een korting op de subsidie in het kader van het bedrijfslevenbeleid. Dit resulteert in een korting op het innovatiebudget van Defensie. Die korting loopt op tot € 1 miljoen in ???

DE MINISTER VAN DEFENSIE

J.A. Hennis-Plasschaert

Bijlage: Resterende maatregelen nota 'In het belang van Nederland'

<i>Oplossingen</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Maatregelen CZSK</i>	0	6	10	11	14
Flexibel bemannen	0	4	4	5	7
Reductie bemanning JSS *	0	1	2	3	3
Afstoten kazerne Rotterdam	0	1	3	3	3
Afstoten kazerne Texel	0	0	0	0	1
<i>Maatregelen CLAS</i>	9	19	23	24	25
Omvormen13 Gemechaniseerde Brigade *	9	19	23	24	25
<i>Maatregelen CLSK</i>	11	17	18	18	19
Afstoten AOCS Nieuw Milligen	0	3	4	5	5
Afstoten Gulfstream	1	4	4	4	4
Reductie vliegers F-16	10	10	10	10	10
Internationale samenwerking luchttransport	0	0	0	0	0
<i>Maatregelen KMar</i>	0	5	6	6	7
Politieoptreden KMar	0	4	4	4	5
Militaire politietaken	0	2	2	2	2
<i>Maatregelen investeringen</i>	65	55	82	118	185
Bijdrage taakstelling 700 miljoen	15	15	15	0	0
Investeringsquote naar 20% (incl. Chinook-simulator)	50	40	67	118	185
<i>Invulling taakstelling Rijksdienst</i>	0	0	17	39	48
<i>Overige maatregelen</i>	98	29	18	56	15
Versterking operationele capaciteit *	0	-5	-8	-9	-10
Maatregelen vastgoed	0	0	1	3	6
Bijdrage taakstelling 700 miljoen	0	0	0	15	15
Incidentele kasschuif	40	30	21	44	0
Overige maatregelen	58	4	4	3	4
<i>SBK gevolgen maatregelen</i>	0	0	-5	-11	-31
<i>Incidentele compensatie WUL 2014</i>	50	0	0	0	0
Eindtotaal	233	132	169	262	282

* Dit betreft geen maatregelen die na de heroverweging resteren, maar aanvullende nieuwe maatregelen.